

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE**COVID-19: Iránymutatás a menekültügyi és a visszatérési eljárásokra vonatkozó uniós rendelkezések végrehajtásáról, valamint az áttelepítésről**

(2020/C 126/02)

A COVID-19 vírus világszerte terjed, és ennek nyomán különböző intézkedések születnek a fertőzés sebességének korlátozása céljából. Az Európai Unió tagállamainak állam-, illetve kormányfői 2020. március 10-én hangsúlyozták, hogy közös európai megközelítésre és a Bizottsággal való szoros koordinációra van szükség ⁽¹⁾. Mindenekelőtt felkérték az egészségügyi minisztereket és a belügyminisztereket, hogy egyeztessenek a megfelelő koordináció biztosítása és a közös európai iránymutatás kialakítása érdekében.

A napjainkban jelentkező nagymértékű globális veszély rávilágít arra, hogy a nemzeti szinten hozott intézkedések lehetséges hatásának maximalizálásához feltétlenül szükség van az uniós koordinációra.

A fentiek alapján a Bizottság 2020. március 16-án elfogadott egy, az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak címzett közleményt ⁽²⁾, amelyben a COVID-19-re tekintettel sürgette az EU-ba irányuló, nem alapvető fontosságú utazások ideiglenes korlátozását. Az ezen átmeneti korlátozások alól mentesülnek azok a személyek, akik nemzetközi védelemre szorulnak, vagy akiket egyéb humanitárius okokból kell befogadni a tagállamok területére. A tagállamok által a COVID-19-járvány további terjedésének megfékezése és korlátozása érdekében hozott intézkedéseknek kockázatértékelésen és tudományos tanácsadáson kell alapulniuk, és arányosnak kell maradniuk. A menekültügy, a visszatérés és az áttelepítés területén a korlátozásoknak arányosnak kell lenniük, azokat megkülönböztetésmentes módon kell végrehajtani, valamint azoknak figyelembe kell venniük a visszaküldés tilalmának elvét és a nemzetközi jog szerinti kötelezettségeket.

A világiárvány közvetlen hatást gyakorol az uniós menekültügyi és visszatérési szabályok tagállamok általi végrehajtásának módjára, valamint zavaró hatással van az áttelepítésre. A Bizottság teljes mértékben elismeri azokat a nehézségeket, amelyekkel a jelenlegi körülmények között a tagállamok a vonatkozó uniós szabályok végrehajtása során szembesülnek e tekintetben. A menekültügy, az áttelepítés és a visszatérés területén hozott intézkedéseknek továbbá teljes mértékben figyelembe kell venniük a tagállamok által a COVID-19-járvány terjedésének megelőzése és megfékezése érdekében a területükön bevezetett egészségvédelmi intézkedéseket.

Ezzel összefüggésben a tagállamok támogatása érdekében az Európai Bizottság az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) és az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) támogatásával elkészítette ezt az iránymutatást, azon elv sérelme nélkül, hogy az uniós joganyaggal kapcsolatban kizárólag a Bíróság szolgálhat irányadó értelmezéssel.

Az iránymutatás ismerteti, hogy miként lehet a lehető legnagyobb mértékben biztosítani **az eljárások folytonosságát**, ezzel párhuzamosan pedig **az emberek egészségének és alapvető jogainak védelmét** az Európai Unió Alapjogi Chartájával összhangban. Ugyanakkor emlékeztet azokra az alapelvekre, amelyeket továbbra is alkalmazni kell annak érdekében, hogy a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés a COVID-19-világiárvány alatt továbbra is a lehető legnagyobb mértékben biztosított legyen. Ez különösen azt jelenti, hogy minden nemzetközi védelem iránti kérelmet nyilvántartásba kell venni és fel kell dolgozni, még akkor is, ha erre csak bizonyos késéssel kerül sor. Biztosítani kell a betegségek – többek között a COVID-19 – sürgősségi és alapvető kezelését.

E tekintetben az iránymutatás **gyakorlati tanácsokkal is szolgál és eszközöket azonosít**, többek között felhívja a figyelmet az azzal kapcsolatban kialakulóban lévő bevált gyakorlatokra, hogy a jelenlegi körülmények között miként folytathatók a tagállamokban a menekültügyi és visszatérési eljárások, valamint az áttelepítéssel kapcsolatos tevékenységek, tekintettel arra, hogy a hatályos jogszabályok nem irányoznak elő a pandémiás helyzetből eredő különleges körülményekre vonatkozó rendelkezéseket.

A COVID-19-járvány terjedésének megelőzése és megfékezése érdekében a népegészségügyi intézkedéseket – például az egészségügyi szűrést, a közösségi kontaktusok korlátozását, a karantént és az elkülönítést – szükség szerint alkalmazni kell a harmadik országbeli állampolgárokra is, beleértve a nemzetközi védelmet kérelmezőket, az áttelepített személyeket vagy az Unióban jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat, feltéve, hogy ezek az intézkedések észszerűek, arányosak és megkülönböztetésmentesek.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/03/10/statement-by-the-president-of-the-european-council-following-the-video-conference-on-covid-19/>

⁽²⁾ COM (2020) 2050 final.

A dokumentumban szereplő gyakorlati iránymutatások célja, hogy példákkal szolgáljanak arra, mit lehet tenni az uniós vívmányok keretein belül. E példákat az egyes tagállamok a meglévő nemzeti gyakorlatok és a rendelkezésre álló erőforrások figyelembevételével szükség szerint felhasználhatják.

Az iránymutatás különösen a következőkre terjed ki:

Menekültügy: a kérelmek nyilvántartásba vétele és benyújtása, a meghallgatások lebonyolításának módjai, valamint a befogadási feltételekkel – többek között az őrizet szabályaival – kapcsolatos kérdések, továbbá a 604/2013/EU rendelet (a továbbiakban: a dublini rendelet) szerinti eljárások.

Áttelepítés: gyakorlati szabályok az előkészítő műveleteknek a lehetséges mértékben történő folytatására annak érdekében, hogy minél előbb újra lehetővé váljon az áttelepítések zökkenőmentes végrehajtása.

Visszatérés: olyan gyakorlati intézkedések, amelyek elősegíthetik a kiutasítási eljárásoknak a jelenlegi körülmények között történő végrehajtását, az önkéntes visszatérés és a reintegráció támogatását, a migránsoknak a nemzetközi utazásra vonatkozó korlátozó intézkedések nem szándékolt következményeivel szembeni védelmét, a megfelelő alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását, valamint annak egyértelművé tételét, hogy milyen feltételek mellett észszerű és arányos az irreguláris migránsok fogva tartása.

Az iránymutatás nyújtása dinamikus gyakorlat, amelyet esetlegesen folyamatosan módosítani kell, és amelyet az érintett uniós ügynökségek tevékenységei egészítenek ki célzott tematikus találkozók formájában⁽³⁾, hogy további gyakorlati tanácsokkal segítsék a tagállamokat, és elősegítsék a bevált gyakorlatok megosztását. Ezenfelül az EASO általános iránymutatásai is rendelkezésre állnak számos olyan kulcsfontosságú konkrét kérdésben, amelyekkel ez az iránymutatás konkrétan foglalkozik⁽⁴⁾.

1. Menekültügy

A menekültügyi személyzet és a menedékkérők közötti társadalmi kapcsolatok korlátozása érdekében nemzeti szinten hozott intézkedések hatással vannak a menekültügyi eljárásokra. Habár a nemzeti egészségügyi hatóságok kockázatértékelés és tudományos tanácsadás alapján meghozhatják a COVID-19-járvány további terjedésének megfékezéséhez és korlátozásához szükséges intézkedéseket, ezeknek az intézkedéseknek arányosnak kell lenniük, és összhangban kell állniuk az uniós joggal, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartájával. Ezért – még ha előfordulnak is késések – a nemzetközi védelmet kérelmező harmadik országbeli állampolgárok kérelmét a hatóságoknak nyilvántartásba kell venniük, és lehetővé kell tenni számukra annak benyújtását. Különös figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott személyek, a családok és a kiskorúak (többek között a kísérő nélküli kiskorúak) helyzetére, valamint minden nemzetközi védelmet kérelmező személlyel méltósággal kell bánni, és biztosítani kell számukra legalább az alapvető jogokhoz való hozzáférést és azok gyakorlását.

Ami a menekültügyi eljárásokat illeti – tekintettel arra, hogy a 2013/32/EU irányelv (a továbbiakban: a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv)⁽⁵⁾ nem rendelkezett a COVID-19-világjárványból eredőhöz hasonló helyzetről –, egyidejűleg nagy számban benyújtott kérelem esetén megfontolható az irányelvben meghatározott eltérési szabályok alkalmazása. Ezenfelül a 603/2013/EU rendelet (a továbbiakban: az Eurodac-rendelet) kifejezetten lehetőséget biztosít arra, hogy a népegészségügy védelme érdekében hozott intézkedések miatt elhalasszák az ujjnyomatvételt⁽⁶⁾.

A kérelmek megvizsgálására vonatkozó felelősség tekintetében rugalmasságot biztosítanak a dublini rendelet rendelkezései is, különösen a személyes meghallgatások, a kísérő nélküli kiskorúaknak a családtagjaikkal való egyesítésére irányuló eljárások lefolytatása és a mérlegelési záradék alkalmazása tekintetében.

A befogadási feltételeket illetően a tagállamok élhetnek a 2013/33/EU irányelv (a továbbiakban: a befogadási feltételekről szóló irányelv) által biztosított azon lehetőséggel, hogy – kellően indokolt esetekben és a lehető legrövidebb észszerű időtartamra – kivételesen a befogadás anyagi feltételei tekintetében az általában szükségestől eltérő szabályokat állapítsanak meg⁽⁷⁾. Ezeknek az eltérő szabályoknak minden esetben ki kell terjedniük az alapvető szükségletekre, az egészségügyi ellátást is beleértve. Az EU menekültügyi vívmányai nem szabályozzák a COVID-19-járvány terjedésének megelőzését célzó karantén- vagy elkülönítési intézkedéseket. Ilyen intézkedések a nemzeti joggal összhangban a menedékkérőkre is előírhatók, feltéve, hogy az intézkedések szükségesek, arányosak és megkülönböztetésmentesek.

⁽³⁾ 2020. április 2-án az EASO menekültügyi eljárásokkal foglalkozó hálózata online tematikus megbeszélést tartott a személyes távmeghallgatások megszervezéséről, 2020. április 8-án pedig a menedékjog iránti kérelmek távbenyújtásáról. Az EASO áttelepítéssel és humanitárius befogadással foglalkozó hálózata pedig online találkozó keretében vitatta meg a COVID-19-nek a tagállamokban végzett áttelepítési műveletekre gyakorolt hatását.

⁽⁴⁾ EASO Practical Guide: Personal Interview (EASO gyakorlati útmutató: Személyes meghallgatások), EASO Guidance on asylum procedure: operational standards and indicators (Az EASO útmutatója a menekültügyi eljárásról: Műveleti előírások és mutatók), EASO Guidance on contingency planning in the context of reception (EASO iránymutatás a befogadáshoz kapcsolódó vészhelyzeti tervezésről).

⁽⁵⁾ A 2013/32/EU irányelv 6. és 31. cikke.

⁽⁶⁾ A 603/2013/EU rendelet 9. cikke.

⁽⁷⁾ A 2013/33/EU irányelv 18. cikke.

1.1. Menekültügyi eljárások

Ami a nemzetközi védelemre vonatkozó eljáráshoz való hozzáférést illeti, a közösségi kontaktusok korlátozásának szükségessége és a munkaerőhiány miatt számos tagállam számolt be a menekültügyi hatóságok bezárásáról, illetve arról, hogy a hozzáférést csak előzetes értesítés alapján, telefonon vagy elektronikus szolgáltatásokon keresztül engedélyezték. A tagállamok a nemzetközi védelem iránti kérelmek nyilvántartásba vételével kapcsolatban is a szolgáltatások korlátozásáról számoltak be. Néhány tagállam úgy rendelkezett, hogy a kérelmek nyilvántartásba vételét általánosan felfüggeszti, vagy csak kivételes esetekben és/vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek esetében engedélyezi.

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 6. cikkének (5) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a kérelmek nyilvántartásba vételére vonatkozó határidőt tíz munkanapra meghosszabbítsák, amennyiben nagy számú harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy egyidejűleg kérelmez nemzetközi védelmet, és ez a gyakorlatban nagyon megnehezíti e határidők tiszteletben tartását. Indokolt lehetővé tenni a tagállamok számára, hogy korlátozott ideig alkalmazzák ezt az eltérési szabályt, amennyiben a COVID-19 okozta helyzet következtében a nemzeti hatóságoknak a gyakorlatban nagyon nehéz betartani a nyilvántartásba vételre vonatkozó három- vagy hatnapos határidőt, amelynek – a jogszabály általános céljára és a szóban forgó érdekekre tekintettel – hasonló hatása lehet az egyidejűleg nagy számban benyújtott kérelmekből eredő nehézségekhez, tekintettel arra, hogy a hatályos jogszabályok nem rendelkeznek a pandémiás helyzetből eredő különleges körülményekről. A kérelmek nyilvántartásba vételének további késedelmé semmilyen esetben sem érintheti a kérelmezőknek a befogadási feltételekről szóló irányelv szerinti jogait, amelyek a kérelem benyújtásától kezdve alkalmazandók.

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 6. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésével összhangban a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy azon hatóságok személyzete, amelyekhez feltehetően nemzetközi védelem iránti kérelmekkel fordulnak (mint például a rendőrség, a határőrség, a bevándorlási hivatal és a fogdák személyzete), tájékoztatást kapjon a kérelmek nyilvántartásba vételével és benyújtásával kapcsolatos változásokról, hogy az ügyeket nyilvántartásba vételre tudja utalni, és tájékoztatni tudja a kérelmezőket arról, hogy hová és hogyan kell benyújtani a nemzetközi védelem iránti kérelmet.

Gyakorlati iránymutatás:

- Azon hatóságok személyzetét, amelyekhez feltehetően nemzetközi védelem iránti kérelmekkel fordulnak, tájékoztatni kell a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférésre vonatkozó eljárásoknak a COVID-19 hatása miatti bármely átmeneti változásáról, például a menekültügyi hatóságok csökkentett munkaidejéről, a nyilvánosság ilyen hatóságokhoz való hozzáféréseinek korlátozásáról, valamint a telefonon keresztüli, távolról történő kapcsolatfelvétel lehetőségéről stb.
- Az ilyen átmeneti változásokra és intézkedésekre vonatkozó információkat a szélesebb nyilvánosság számára is elérhetővé kell tenni, például a menekültügyi hatóságok nyilvános honlapján, hogy a harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek még a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása előtt megismerhessék azokat. Ezek az információk hasznosak lennének azon civil szervezetek számára is, amelyek esetlegesen segítséget nyújtanak a kérelmezőknek.
- Amennyiben a menekültügyi hatóságok helyiségeibe való belépés továbbra is biztosított, a vonatkozó információkat lehetőség szerint infografikákon és a vizuális kommunikáció egyéb formáin keresztül kell megjeleníteni.
- Számos tagállam különböző rendszereket vezetett be annak érdekében, hogy a kérelmezőket anélkül is nyilvántartásba lehessen venni, hogy személyes kapcsolatba kellene kerülniük a menekültügyi személyzettel. A bevált gyakorlatok egyik példája, hogy a nyilvántartásba vételre a hivatal helyiségeiben található külön fülkékben kerül sor, ahol információkat nyújtanak a kérelmező nyelvén és biztosítják az információgyűjtést.

A kérelmek benyújtása:

Néhány tagállamban a nemzetközi védelem iránti kérelmek postai úton is benyújthatók. A Bizottság azt ajánlja, hogy szükség esetén a kérelmeket postai úton vagy lehetőleg online is be lehessen nyújtani. A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 6. cikkének (4) bekezdésével összhangban a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtottnak tekintendő, amint az beérkezett az illetékes hatósághoz.

Gyakorlati iránymutatás:

- A kérelmek benyújtását szükség esetén és a lehetőségekhez mérten online kell megszervezni (online formanyomtatvány benyújtása révén). Ilyen esetekben a kérelmezők számára könnyű hozzáférést kell biztosítani az online kitöltendő megfelelő formanyomtatványhoz.
- Alapvető biztosítékként a kérelmek online vagy postai úton történő benyújtásakor a kérelmezőknek bizonyítékkal – például visszaigazoló e-maillal vagy átvételi elismervénnyel – kell rendelkezniük arról, hogy menedéjog iránti kérelmet nyújtottak be.

- Egyedi intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy a kérelmezőket olyan nyelven tájékoztassák a követendő eljárásról, valamint az eljárás során őket megillető jogokról és kötelezettségekről, amelyet megértene vagy észszerűen feltételezhető, hogy megértene.
- Emellett annak érdekében is egyedi intézkedéseket kell hozni, hogy a kérelmezők tájékoztatást kapjanak arról, hogy milyen következményekkel járhat kötelezettségeik megszegése és a hatóságokkal való együttműködés elmulasztása.

Személyes meghallgatások

Sok tagállam elhalasztotta a személyes meghallgatásokat. Mások különleges intézkedéseket alkalmaznak a meghallgatásokra vonatkozóan, és videokonferencia keretében végzik azokat vagy biztonsági üveget szerelnek fel. A Bizottság azt ajánlja, hogy a tagállamok lehetőség szerint alkalmazzanak ilyen különleges átmeneti intézkedéseket, feltéve, hogy megtörténtek a megfelelő létesítményekhez kapcsolódóan szükséges intézkedések, és az illetékes hatóságok biztosítják a tolmácsolást, valamint a jogi segítségnyújtáshoz és képviselővel való hozzáférést.

A tagállamok alkalmazhatják a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 14. cikke (2) bekezdésének b) pontját, és az eset körülményeitől függően mellőzhetik a személyes meghallgatást, különösen akkor, ha észszerűen feltételezhető, hogy a kérelmező COVID-19-cel fertőzött. Ilyen esetben észszerű erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a kérelmező további információkat tudjon szolgáltatni. A személyes meghallgatás elmaradása nem befolyásolhatja hátrányosan az eljáró hatóság határozatát.

Továbbá, amennyiben a nemzeti jogszabályok lehetővé teszik, az ismételt kérelem előzetes vizsgálatát kizárólag az írásbeli beadvány alapján is lefolytatható, a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 42. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti személyes meghallgatás megtartása nélkül.

Gyakorlati iránymutatás:

- A személyes meghallgatásokat lehetőség szerint távolról, videokonferencia keretében kell lefolytatni, kivéve, ha a kérelmező különleges eljárási igényeiből fakadóan a videokonferencia útján történő személyes meghallgatás nem megfelelő a kérelmező számára (pl. traumatizált kérelmezők, nemi alapú üldöztetés, gyermekek, hallássérült kérelmezők). Emellett táv-szinkrontolmácsolást kell alkalmazni, külön erre a célra szolgáló telefoncsatornákon keresztül.
- Ha a hatóságok videokonferencia-termet alakítanak ki, jogi tanácsadók, egyéb tanácsadók és bizalmi személyek (virtuális) jelenlétéről is gondoskodniuk kell a kérelmező támogatása érdekében. Biztonságos és bizalmas környezetet kell biztosítani. A titoktartást szolgáló intézkedések közé tartozik a biztonságos kapcsolat biztosítása is.
- Amennyiben a videokonferencia technikailag nem megvalósítható vagy nem nyújt megfelelő megoldást, a tagállamok az előírt egészségvédelmi és biztonsági tanácsok alapján a fertőzés kockázatának csökkentése érdekében kellő mértékű, a térbeli elhatárolást és a közösségi kontaktusok korlátozását szolgáló intézkedéseket hozhatnak, például biztonsági üveget szerelhetnek fel. A táv-szinkrontolmácsolás biztosításának valamennyi lehetőségét még azokban az esetekben is meg kell vizsgálni, amikor a videokonferencia technikailag nem kivitelezhető.
- A meghallgatásról készült átiratok és/vagy felvételek tekintetében be kell tartani az uniós szabályokat. A videokonferencia mellett például a befogadással foglalkozó hálózatnak, a helyi kirendeltségeknek vagy az érintett minisztériumoknak olyan alternatív megoldásokról is gondoskodniuk kell, amelyek lehetővé teszik, hogy a kérelmezők a benyújtott dokumentumok biztonságát és bizalmas jellegét garantáló módon bocsáthassanak rendelkezésre bizonyítékokat. A videokonferencia-terem például fel lehet szerelve szkennelvel, amelyet a kérelmező a dokumentumok elküldésére használhat.
- Ha a személyes meghallgatásra távmeghallgatás formájában kerül sor, a kérelem vizsgálata során figyelembe kell venni ezt a körülményt, valamint a meghallgatás során az információk esetleges egyéb jellegű torzulásának lehetőségét. További információ az „EASO gyakorlati útmutató: Bizonyítékok értékelése” című dokumentumban található.
- Amennyiben az ügyet kezelő tisztviselők távmunka keretében otthonról dolgoznak, fontos, hogy a szokásos csatornákon keresztül – biztonságos kommunikációs rendszereket használva, a biztonság és a személyes adatok védelmének garantálása mellett – tanácsot kaphassanak az ügyet kezelő vezető tisztviselőktől, felügyelőktől és/vagy szakértőktől.

A vizsgálati eljárás lezárásának határideje

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv 31. cikke (3) bekezdésének b) pontja lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a kérelmek megvizsgálására rendelkezésre álló hat hónapos határidőt legfeljebb további kilenc hónappal meghosszabbítsák, amennyiben nagyszámú harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy egyidejűleg nyújt be nemzetközi védelem iránti kérelmet, ami a gyakorlatban nagyon megnehezíti a vizsgálat e határidőn belüli lezárását. Indokolt lehetővé tenni a tagállamok számára, hogy alkalmazzák ezt az átmeneti eltérési szabályt, amennyiben a COVID-19 okozta helyzet következtében a gyakorlatban nagyon nehéz betartani a kérelmek megvizsgálására vonatkozó hat hónapos határidőt, amelynek – a jogszabály általános céljára és a szóban forgó érdekekre tekintettel – hasonló hatása lehet az egyidejűleg nagy számban benyújtott kérelmekből eredő nehézségekhez, tekintettel arra, hogy a társjogalkotó nem irányzott elő a pandémiás helyzetből eredő különleges körülményekre vonatkozó rendelkezéseket.

1.2. Dublin

Dublini transferek

Az EASO megkeresést⁽⁸⁾ küldött a tagállamoknak a dublini transferek végrehajtásának kérdésével kapcsolatban, a Bizottság pedig konkrét adatokat kért. A tagállamok válaszaiból az derült ki, hogy 2020. február 25. és 2020. március 30. között legfeljebb valamivel több mint 1 000 ügyben⁽⁹⁾ került sor a felelősség áthárulására abból kifolyólag, hogy a felelős tagállam a COVID-19 miatt képtelen volt átadni a kérelmezőket, és ez 6 tagállamot érintett.

A tagállamok válaszai alapján úgy becsülhető, hogy 25 tagállam között legfeljebb 6 000 ügyben kerül sor a felelősség áthárulására 2020. június 1. előtt, ha a COVID-19 miatt az átadások továbbra sem folytatódnak. Egyes tagállamok azonban – köztük olyan tagállamok is, amelyekben sok dublini ügy van folyamatban – nem tudták levonni azon ügyek számát, amelyekben az érintett személy megszökött, sem a közigazgatási szinten, a bíróság vagy törvényszék előtt még folyamatban lévő ügyek számát, illetve nem tudták meghatározni az egyedi határidőket, és ezért egy becsült értéket adtak meg azon ügyek számát illetően, amelyekben a felelősség áthárulására kerülhet sor. Ezért várhatóan lényegesen kevesebb olyan ügy lesz, amelyekben a COVID-19 miatt a felelősség áthárulására kerül sor a következő két hónapban.

A dublini rendszer működése szempontjából alapvető fontosságú a tagállamok közötti szoros együttműködés. A Bizottság arra biztatja a tagállamokat, hogy amint a folyamatosan változó körülmények lehetővé teszik, kezdjék újra az átadások végrehajtását. A Bizottság és az EASO kész szükség szerint elősegíteni a tagállamok közötti – akár kétoldalú – együttműködést.

A tagállamoknak bármely átadás végrehajtása előtt figyelembe kell venniük a COVID-19-cel kapcsolatos helyzetet, beleértve a felelős tagállam egészségügyi rendszerére nehezedő jelentős nyomás hatásait is. Ezen túlmenően a tagállamoknak kellő figyelmet kell fordítaniuk arra is, hogy ne késleltessék a kérelmek elbírálását, figyelembe véve a jelenlegi helyzetet.

Amennyiben a felelős tagállamnak történő átadásra az alkalmazandó határidőn belül nem kerül sor, a felelősség áthárul arra a tagállamra, amely a dublini rendelet 29. cikkének (2) bekezdése alapján az átadást kérte. A rendeletnek nincs olyan rendelkezése, amely a COVID-19-világjárványból eredőhöz hasonló helyzetben lehetővé tenné az említett szabálytól való eltérést.

A kísérő nélküli kiskorúak tekintetében a családtaggal, testvérrel vagy rokonnal való egyesítést célzó családdegysítési eljárás a 29. cikkben előírt átadási határidők lejárta után is folytatódhat, ha ez szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét, és amennyiben a kiskorú elhelyezésére irányuló eljárás időtartama miatt a dublini végrehajtási rendelet⁽¹⁰⁾ 12. cikkének (2) bekezdésében előírt határidő nem volt betartható.

Továbbá a dublini rendelet 17. cikkének (2) bekezdése értelmében egy tagállam egy kérelem érdemére vonatkozó határozat meghozatala előtt bármikor kérheti – különösen családi vagy kulturális megfontolásokon alapuló humanitárius okokból – egy másik tagállamtól a kérelmezőnek a vele családi kapcsolatban álló személlyel való egyesítése érdekében történő átvételét, még akkor is, ha a megkeresett tagállam főszabály szerint nem számít felelős tagállamnak. Ez a szabály azokban az ügyekben is alkalmazható, amelyekre a családdegysítés tekintetében kötelező kritériumok vonatkoztak, de abból kifolyólag, hogy a COVID-19 miatt nem lehetett végrehajtani az átadást, az átadási határidők betartása sem volt lehetséges.

Tekintettel arra, hogy a társjogalkotó nem irányzott elő a pandémiás helyzetből eredő különleges körülményekre vonatkozó rendelkezéseket, indokolt lehetővé tenni a tagállamok számára, hogy ilyen mérlegelési záradékot alkalmazzanak még akkor is, ha nem a családi kapcsolatban állók egyesítése a cél.

⁽⁸⁾ „Practical/technical level to provide overview on the impact of COVID19 on the Dublin practice” (Gyakorlati/technikai szintű megkeresés, amely áttekintést kér a COVID-19 dublini gyakorlatra tett hatásáról).

⁽⁹⁾ Néhány tagállam csak becsült értékeket tudott megadni.

⁽¹⁰⁾ A Bizottság 1560/2003/EK rendelete (2003. szeptember 2.) egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról (HL L 222., 2003.9.5., 3.o.), amint azt a 2014. január 30-i 118/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL L 39., 2014.2.8., 1. o.) módosította.

A tagállamok eseti alapon kétoldalú megállapodást köthetnek arról, hogy amikor lehetővé válik a dublini transferek folytatása, a felelősség visszaszáll azokra a tagállamokra, amelyek a felfüggesztést megelőzően felelősek voltak az adott kérelmezőért.

A 17. cikk (2) bekezdése értelmében e szabály alkalmazásához a kérelmező hozzájárulására lenne szükség.

Dublina rendszer

Meghallgatások: A dublini rendelet 5. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok nem kötelesek személyes meghallgatást tartani, ha a kérelmezőt már tájékoztatták a rendelet végrehajtásával kapcsolatos tudnivalókról⁽¹⁾, és a kérelmező már benyújtotta a felelős tagállam más módon való meghatározásához szükséges információt. Az említett feltételek teljesülése esetén a személyes meghallgatás mellőzése megfelelő intézkedésnek tekinthető, különösen akkor, ha a kérelmező gyaníthatóan COVID-19-cel fertőzött. Amennyiben a meghallgatásra nem kerül sor, a tagállamok a kérelmezőnek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a felelős tagállam helyes meghatározásához szükséges bármely további információt megadjon, mielőtt határozatot hoznak az átadásról.

A kísérő nélküli kiskorúak és a család egységével kapcsolatos ügyek előnyben részesítése: A jelenlegi helyzetben, amikor a tagállamok közigazgatásai módosítják munkamódszereiket, és ennek következtében esetleg nem lesznek képesek az összes dublini ügygel időben foglalkozni, a tagállamoknak előnyben kell részesíteniük a kísérő nélküli kiskorúakat, más kiszolgáltatott személyeket vagy a család egységét érintő ügyek kezelését.

Informatikai összekapcsoltság: Tekintettel a tagállamok azon kötelezettségére, hogy a DublinNet rendszeren keresztül kommunikáljanak egymással, valamint arra, hogy számos tagállam módosított munkamódszereket alkalmaz, a tagállamoknak mindenekelőtt meg kell vizsgálniuk, hogy a DublinNethez való kapcsolódás hogyan lehet folyamatos, illetve ez a rendszer miként érhető el távmunka keretében annak érdekében, hogy folytatódhasson a dublini ügyek feldolgozása, egyszersmind biztosítva legyen az uniós jognak megfelelő adatvédelem.

Gyakorlati iránymutatás:

- A dublini meghallgatásokat szükség esetén és a lehetséges mértékben távolról, a szükséges távtolemcsolás biztosításával, videokonferencia keretében kell lefolytatni. A személyes meghallgatásokra vonatkozó fenti általános gyakorlati iránymutatás a dublini meghallgatásokra is alkalmazandó. Azoknak a tagállamoknak, amelyek a dublini rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerint mellőzik a meghallgatást, gondoskodniuk kell arról, hogy a dublini eljárás lefolytatásához szükséges információkat lehetőség szerint a kérelem nyilvántartásba vételekor begyűjtsék a kérelmezőtől. A tagállamok létrehozhatnak egy külön erre a célra szolgáló e-mail-címet is, amelyen keresztül a kérelmező dokumentumokat, valamint más bizonyítási eszközöket és információkat nyújthat be olyan alternatív módon, amely biztosítja az adatok uniós jogszabályoknak megfelelő védelmét. További információ az „EASO gyakorlati útmutató a Dublin III rendelet végrehajtásáról: meghallgatások és a bizonyítékok értékelése⁽²⁾” című dokumentumban, valamint az „Iránymutatás a dublini rendszerről: műveleti előírások és mutatók” című dokumentumban⁽³⁾ található.
- A kísérő nélküli kiskorúakat és a családtagok egyesítését érintő esetekben a tagállamoknak hangsúlyt kell fektetniük arra, hogy a nyilvántartásba vétel szakaszában értékeljék a családtagok azonosításával és a hozzájárulás megszerzésével kapcsolatos lehetőségeket. A nemzeti hatóságok dönthetnek úgy, hogy az ilyen esetekről közvetlenül a nyilvántartásba vétel után értesítik nemzeti dublini egységüket, vagy pedig a nap végén, a prioritásként kezelendő ügyekről készített lista révén.
- A tagállamok elegendő számú, távmunkázó alkalmazott számára tehetnék elérhetővé a DublinNetet. A tagállamok közötti adatcserét a tagállamok nemzeti hozzáférési pontjain keresztül kell megvalósítani, és a tagállamoknak biztosítaniuk kell a biztonságos kapcsolatot, valamint a DublinNethez való biztonságos hozzáférést. Minden távmunkázó alkalmazottat, akinek hozzáférésre van szüksége a DublinNethez, el kell látni olyan készülékekkel és eszközökkel, amelyek lehetővé teszik a tagállamok nemzeti hozzáférési pontjainak biztonságos elérését. Az egyik lehetőség például a VPN konfigurálása az alkalmazott készüléke és a tagállam dublini irodában telepített nemzeti hozzáférési pontja között. Az eu-LISA támogathatja a tagállamokat, és segítségével a tagállamok megoszthatják egymással a hálózati vagy biztonsági szempontokkal kapcsolatos tapasztalataikat. Amennyiben nem áll rendelkezésre technikai megoldás a távmunkázó alkalmazottak számára, a nemzeti dublini egység dönthet úgy, hogy – a COVID-19-járvánnyal kapcsolatos nemzeti egészségvédelmi és biztonsági iránymutatások betartása mellett – alapszemélyzetet jelöl ki az irodai munkavégzésre.

⁽¹⁾ A dublini rendelet 4. cikkében említettek szerint.

⁽²⁾ EASO Practical Guide on the implementation of the Dublin III Regulation: interview and evidence assessment (EASO gyakorlati útmutató a Dublin III rendelet végrehajtásáról: meghallgatások és a bizonyítékok értékelése).

⁽³⁾ EASO Guidance on Dublin procedure: operational standards and indicators (EASO iránymutatás a dublini rendszerről: műveleti előírások és mutatók).

1.3 A menedékkérők befogadási feltételeinek biztosítása

Szűrés: Számos tagállam szigorúbb egészségügyi szűrést vezetett be a kérelmezők számára, valamint kötelező COVID-19-tesztelést az újonnan érkezők számára. A befogadási feltételekről szóló irányelv 13. cikkével összhangban a tagállamok elvégezhetik a nemzetközi védelmet kérelmezők népegészségügyi okokból történő egészségügyi szűrését annak érdekében, hogy meghatározzák a végrehajtandó elővigyázatossági intézkedéseket. A szűrésnek összhangban kell állnia az alapvető jogokkal, valamint az arányosság, a szükségesség a megkülönböztetésmentesség elvével.

Egészségügyi ellátás: A befogadási feltételekről szóló irányelv 19. cikke előírja, hogy a kérelmezőknek meg kell kapniuk a szükséges egészségügyi ellátást, amely kiterjed legalább a sürgősségi ellátásra, valamint a betegségek és súlyos mentális zavarok alapvető kezelésére. A tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az ilyen egészségügyi ellátás szükség esetén magában foglalja a COVID-19 kezelését is.

Karantén/elkülönítés: Számos tagállam karantént vagy elkülönítést rendel el a COVID-19-járvány terjedésének megakadályozására. Ezeket az intézkedéseket a befogadási feltételekről szóló irányelv nem szabályozza. Nemzetközi védelmet kérelmezők esetében alkalmazhatók karantént vagy elkülönítést előíró intézkedések a nemzeti jog alapján, feltéve, hogy ezek az intézkedések észszerűek, arányosak és megkülönböztetésmentesek. Ez elsősorban azt jelenti, hogy egy tagállam csak akkor alkalmazhat karantént vagy elkülönítést előíró intézkedéseket a határaihoz érkező nemzetközi védelmet kérelmezők tekintetében, ha ilyen jellegű – bár nem szükségszerűen ezzel megegyező – intézkedéseket alkalmaz a világjárvány által érintett területekről érkező valamennyi személy tekintetében, valamint megfelelő intézkedéseket tesz a már a területén tartózkodó személyek esetében.

Gyakorlati iránymutatás:

- Kezeljék prioritásként a fertőzés kockázatának leginkább kitett kérelmezőket, mint például az idősek vagy a krónikus betegségben szenvedők, valamint a szálláshelyekre vagy az idegenrendészeti fogdába újonnan érkezők szűrését.
- Szükség esetén különleges érkezési központokban vagy a befogadó létesítmények és az idegenrendészeti fogdák kijelölt területein minden újonnan érkező személy számára 14 napos karantént lehetne bevezetni. A hatóságok emellett testhőmérséklet-mérést végezhetnének a betegség tüneteinek észlelésére a harmadik országbeli állampolgárok létesítményekbe való belépése és az onnan való távozása alkalmával. Létre lehetne hozni egy napi nyomomonkövetési mechanizmust az esetleges gyanús esetek értékelésére.
- Minden befogadóállomáson ajánlott legalább egy – az elkülönítésre vonatkozó előírásoknak megfelelő – elkülönítőhelyiség kialakítása azon személyek számára, akiknek a COVID-19-tesztje pozitív lett.
- Azokat a nemzetközi védelmet kérelmezőket, akiknek különleges orvosi ellátásra van szükségük, különleges gondozási létesítményekben kell elhelyezni vagy ilyen létesítményekbe kell őket átszállítani.
- Az egészségügyi háttérrel rendelkező kérelmezők és nemzetközi védelemben részesülők a COVID-19-járvánnyal kapcsolatban adott esetben támogatást nyújthatnak a nemzeti egészségügyi rendszernek. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy biztosítsanak számukra hozzáférést a munkaerőpiachoz, és könnyítsék meg szakképzéseik vagy jogállásuk elismerését.

A befogadás anyagi feltételei

Egyes tagállamok bezártak bizonyos létesítményeket, például érkezési központokat, de megnyitottak más létesítményeket, például menedékhelyeket. Egyes tagállamok emellett csökkentik a létesítmények férőhelykihasználtságát, és korlátozzák a létesítményekbe való bejutást, illetve a látogatásokat, hogy elkerüljék a személyek mozgását.

Az uniós jog alapján a tagállamoknak a kérelem benyújtásától kezdve biztosítaniuk kell, hogy a befogadás anyagi feltételei olyan megfelelő életszínvonalat biztosítsanak a kérelmezők számára, amely garantálja létfenntartásukat, valamint hozzájárul fizikai és mentális egészségük megőrzéséhez.

Amennyiben a befogadási feltételek biztosítására kollektív befogadó létesítményekben kerül sor, a Bizottság azt ajánlja, hogy a lehető legnagyobb mértékben használják ki a tagállamok teljes befogadóképességét a kérelmezők közötti közösségi kontaktusok megfelelő korlátozásának biztosítására, miközben elkülönítik a veszélyeztetett személyeket. Ezek az intézkedések megelőző, illetve a pozitív teszteredménnyel rendelkezők esetében reaktív intézkedésként is szolgálhatnak, különös figyelmet fordítva a veszélyeztetett csoportokra, köztük a fogyatékkal élő kérelmezőkre, az idősekre vagy a meglévő egészségügyi problémákkal küzdő elszállásolt személyekre.

Gyakorlati iránymutatás:

- Annak elismerése mellett, hogy az egészségügyi protokollok teljes körű végrehajtása nehézségekbe ütközhet, a fogadó hatóságoknak technikai tanácsot kell kérniük az illetékes hatóságoktól az olyan egészségügyi protokollokkal kapcsolatban, amelyek térbeli elhatárolást előíró és közösségi kontaktusokat korlátozó intézkedéseket foglalnak magukban a terjedés csökkentése érdekében. A személyzet számára biztosítani kell a szükséges képzést és tájékoztatást, hogy a befogadó állomásokon végre tudják hajtani az új egészségügyi protokollokból következő, az irányítás és a kapcsolódó munkafolyamatok tekintetében elfogadott változtatásokat.
- Amennyiben a befogadó állomások túlszűfoltak, ami megnehezíti az egészségügyi protokollok alkalmazását, a kérelmezőket lehetőség szerint más létesítményekbe kell szállítani. Amennyiben rendelkezésre áll tartalék befogadókapacitás, az egyes létesítmények férőhelykihasználtsága csökkenthető a betegségek terjedési kockázatának minimalizálása érdekében. Egyes befogadóállomások tervezett bezárását az alacsonyabb kihasználtság biztosítása érdekében el lehetne halasztani.
- A férőhelykihasználtság csökkentése érdekében a tagállamok arra is ösztönözhetnék a más lakhatási lehetőségekkel rendelkezőket, hogy hagyják el a nyitott befogadó állomásokat, és étkezési utalványokat is biztosíthatnának a számukra.
- A közös étkezde egyike azoknak a helyeknek, ahol az elszállásolt személyek nagy csoportjai találkoznak. Adott esetben a nyitvatartási idő meghosszabbítása, a műszakok megszervezése vagy egy külön belső vagy külső terület kialakítása csökkentheti az egyidejűleg jelen lévő személyek számát, és így nagyobb lehetne közöttük a fizikai távolság. Ugyanezt a módszert lehetne alkalmazni azokban a létesítményekben is, amelyekben az elszállásolt személyek számára közös konyhákat alakítottak ki, ahol saját maguk főzhetnek.
- A közösségi és csoportos tevékenységek (labdarúgás, tévézés, nyelvtanfolyamok) helyett biztosíthatnák a létesítmények egyéni vagy szűk családi körben történő használatát időbeosztások készítésével vagy bizonyos tevékenységek interneten és videokonferenciákon keresztül történő lebonyolításával.
- A COVID-19 által veszélyeztetett csoportokhoz tartozó személyek lehető legnagyobb részét egyénre szabottabb befogadóhelyekre lehetne áthelyezni, vagy a csoportjuknak egy külön folyosót lehetne biztosítani, távol a nem veszélyeztetett elszállásolt személyektől. A veszélyeztetett csoportokat ezenkívül különleges védelemben kell részesíteni, például az élelmiszer kiszállítása, a zsebpénz kifizetése stb. során.
- Továbbra is ajánlott, hogy a tagállamok biztosítsák a mentális egészségügyi és pszichoszociális támogatást – még ha csak távolról is –, ezáltal csökkentve a helyzetből eredő stresszt, szorongást és feszültséget.
- Javasoljuk továbbá, hogy a tagállamok hozzanak intézkedéseket a szexuális és nemi alapú erőszakkal kapcsolatos kockázatok csökkentése érdekében, amelyek a befogadó állomásokon belül a kijárási korlátozások esetén növekedhetnek. Lehetőség szerint továbbra is biztosítani kell a kapcsolódó támogató szolgáltatásokhoz való hozzáférést.
- A kérelmezők releváns dokumentumai és a nemzetközi védelemben részesülő személyek számára kiállított tartózkodási okmányok esetében bizonyos határidőket és az érvényességi időket meg lehetne hosszabbítani annak biztosítása érdekében, hogy ezeket a személyeket ne büntessék meg méltánytalanul amiatt, hogy nem tudják elérni az illetékes hatóságokat.

Megelőző és higiéniai intézkedések

Már valamennyi tagállam vezetett be különleges higiéniai intézkedéseket, és rendszeres fertőtlenítéseket is végeznek a befogadó létesítményekben. A Bizottság azt ajánlja, hogy továbbra is tegyenek ilyen megelőző és higiéniai intézkedéseket, és azokat terjesszék ki a kollektív létesítményekben elszállásolt személyekre és az ott dolgozóakra is.

Gyakorlati iránymutatás:

- Tájékoztassák a kérelmezőket – olyan nyelven, amelyet megértenek vagy érzékszertől függetlenül megértenek – a koronavírus-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére hozott nemzeti intézkedésekről. Ebből a célból a nagyközönséghez eljuttatott üzenetet és tartalmat lehetne kommunikálni a kérelmezőkkel is, lefordítva azokat a szükséges nyelvekre.
- Kiemelten tájékoztassák a kérelmezőket a kézhigiénéről, a közösségi kontaktusok korlátozásáról, a köhögésről, a karanténról és elkülönítésről, a higiéniai intézkedésekről, az összejövetelek kerüléséről, a nyilvános terek használatáról, az elrendelt viselkedési szabályokról, a kijárási korlátozásokról stb., valamint a fertőzés gyanúja esetén való teendőkről, és vegyessenek tudatosító tevékenységeket e tekintetben.

- A gyakran használt közös terekben, például étkezőhelyiségekben lévő felületeket ajánlott naponta többször is fertőtleníteni. Más közös tereket is többször kell fertőtleníteni a hét folyamán.
- További mosdókagylókat lehetne felszerelni a befogadó létesítmény bejáratánál és a létesítmény más központi helyein. A befogadó állomások az elszállásolt személyek számára maszkot is adhatnak, vagy lehetőséget biztosíthatnak arra, hogy adott esetben az elszállásoltak a saját maszkjukat használják.
- A COVID-19-járvány terjedésének mérséklése érdekében átmenetileg korlátozni lehetne a befogadó állomások nem alapvető fontosságú látogatását. Ez nem járhat az ügyvédek, a gondviselők, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala és (zárt létesítményeknél) a fogva tartást ellenőrző szervek indokolatlan korlátozásával.
- A munkavállalók számára fel lehetne kínálni a távmunka vagy a váltott műszak lehetőségét a közösségi kontaktusok korlátozása és a rugalmasabb munkarendszerek biztosítása érdekében.

A befogadás anyagi feltételeinek különböző módjai

Néhány tagállam korlátozottabb szolgáltatást nyújt a befogadó létesítményekben, például a csoportos tevékenységek és a személyes tanácsadás felfüggesztése révén.

Amennyiben a COVID-19 miatt a befogadó hatóság nem rendelkezik elegendő személyzettel vagy erőforrással ahhoz, hogy biztosítsa a rendelkezésre álló befogadó létesítmények megfelelő működését, a tagállamok alkalmazhatják a befogadási feltételekről szóló irányelv 18. cikke (9) bekezdésének b) pontjában vázolt lehetőséget annak érdekében, hogy kellően indokolt esetben és a lehető legrövidebb észszerű időtartamra a befogadás anyagi feltételeire vonatkozóan az általában szükségéstől eltérő módokat határozzanak meg. Az ilyen eltérő feltételeknek minden esetben ki kell terjedniük a kérelmezők alapszükségeire, különösen az egészségügyi ellátásra és a megélhetési szükségletekre, valamint a fizikai biztonságra és a méltóságra.

Gyakorlati iránymutatás:

- Ha nem állnak rendelkezésre állandó befogadó állomások vagy érkezési központok, menedékhelyeket lehetne létrehozni. Az alapvető szükségleteket és az emberi méltóságot minden körülmények között tiszteletben kell tartani.
- Amennyiben a közösségi kontaktusok korlátozása azt szükségessé teszi, a nem alapvető szolgáltatások – például a csoportos tevékenységek és a személyes tanácsadás – rövid távra felfüggeszthetők. Javasoljuk, hogy a tagállamok hozzanak rendelkezéseket a távkommunikáció és tanácsadás biztosítására, többek között segélyvonalon keresztül.

A gyermekek oktatása

A befogadási feltételekről szóló irányelv 14. cikke értelmében a tagállamok a kérelmezők kiskorú gyermekeinek és a kiskorú kérelmezőknek a saját állampolgáraikhoz hasonló feltételekkel biztosítják a részvételt az oktatásban.

A tagállami hatóságok a COVID-19-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére irányuló intézkedések miatt kihívással szembesülhetnek az oktatáshoz való folyamatos hozzáférés biztosítása tekintetében. Ezzel összefüggésben több tagállam otthoni oktatást vagy más távoktatási formákat vezetett be. Figyelembe véve, hogy milyen mértékben tették ezeket az oktatási formákat elérhetővé saját állampolgáraik számára, a tagállamoknak az intézkedések meghozatalakor szem előtt kell tartaniuk – a befogadási feltételekről szóló irányelv 23. cikkével összhangban – a gyermek mindenképp fennálló érdekét, valamint a lehetőségekhez képest az érintett kiskorúak életkorát és szükségleteit. A befogadó állomásokon biztosítható személyes oktatás, amennyiben ez összeegyeztethető a közösségi kontaktusok korlátozásával.

Gyakorlati iránymutatás:

- A kérelmezők kiskorú gyermekei és a kiskorú kérelmezők számára a saját állampolgárok közé tartozó gyermekekhez hasonló feltételek mellett biztosítsanak hozzáférést az otthoni oktatáshoz vagy más távoktatási formákhoz. Az otthoni oktatás magában foglalhatja például az online vagy e-tanulási konstrukciókat, ahol a tanár napi vagy heti utánkövetést végez távolról, az otthoni tanuláshoz kijelölt olvasmányokat és gyakorlatokat, a szabadidős és oktatási csomagok terjesztését, valamint a tudományos tartalmak rádión, podcaston vagy televízióan át történő közvetítését.

- Az online vagy e-tanulás céljából szükség lehet a kollektív befogadó létesítményekben az internet-hozzáférésnek a vezeték nélküli hálózat elérhetőségén keresztüli bővítésére (amennyiben a szülők rendelkeznek saját kommunikációs eszközökkel), illetve a közösségi kontaktusok korlátozásának megfelelően használható számítógépek elérhetőségének növelésére.
- Az oktatási szolgáltatók – ezen belül a nyelvórákat nyújtó vagy informális tanulással foglalkozó szolgáltatók (például NGO-k) – folytathatják tevékenységüket a befogadó állomásokon, amennyiben biztosítható a közösségi kontaktusok korlátozására vonatkozó szabályok és a megelőző egészségügyi intézkedések betartása, vagy pedig távolról, online eszközök igénybevételével.
- A szükséghelyzetben történő oktatással foglalkozó ügynökségek közötti hálózat iránymutatásokat bocsátott ki arról, hogyan lehet biztosítani az oktatást a COVID-19 nyomán kialakult helyzetben (<https://inee.org/>).

A befogadási feltételekről szóló irányelv rendelkezései szerint őrizetben tartott kérelmezők

A befogadási feltételekről szóló irányelvben meghatározott okokból őrizetben tartott kérelmezők tekintetében a befogadási feltételekről szóló irányelv 11. cikkével összhangban „(a)z őrizetben tartott, sérülékeny személynek minősülő kérelmezők egészségét – beleértve szellemi egészségüket is – a nemzeti hatóságoknak elsődleges szempontként kell kezelniük” (idetartozik a COVID-19 esete is).

Gyakorlati iránymutatás:

- Az őrizetben tartott kérelmezők számára továbbra is biztosítani kell a szabad levegőn tartózkodás lehetőségét. Egyes tagállamok csökkentették az őrizetben tartottak által az idegenrendészeti fogdán kívül tölthető időt, hogy az elszállásolt személyek a közösség kevesebb tagjával kerüljenek kapcsolatba. Az esetleges korlátozásokat – ezen belül a látogatókra vonatkozó korlátozásokat – előzetesen részletesen meg kell magyarázni, és a családtagokkal és barátokkal való – például telefonos vagy internetes hívások révén történő – kapcsolattartást lehetővé tevő alternatív intézkedéseket lehet bevezetni.
- Mérlegelni lehetne emellett azt is, hogy esetleg szükség van további pszichológiai támogatásra, valamint a betegséggel kapcsolatos átlátható figyelemfelkeltésre és információmegosztásra.
- A börtönökben és más őrizetben tartási helyeken a COVID-19-járvány esetére alkalmazandó felkészültségről, megelőzésről és felügyeletről szóló WHO-iránymutatás („Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention”) (<http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>) hasznos információkat nyújt arról, hogy az őrizetben tartási helyeken hogyan előzhető meg és hogyan kezelhető az esetleges járvány, kiemelve olyan fontos alapjogi rendelkezéseket is, amelyeket a COVID-19-re való reagálás során tiszteletben kell tartani.

1.4. Eurodac-rendelet

Az ujjnyomatok rögzítése és továbbítása

Az Eurodac-rendelet 9. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben a kérelmező egészségének biztosítása, vagy a népegészség védelme érdekében hozott intézkedések következtében nem lehet a nemzetközi védelmet kérelmezőtől ujjnyomatot venni, a tagállamok ezen egészségügyi okok megszűnését követően a lehető leghamarabb, de legkésőbb 48 órán belül leveszik és megküldik az ujjnyomatokat.

Mihelyt lehetséges, a népegészség védelmének biztosítása mellett ujjnyomatot kell venni minden olyan harmadik országbeli állampolgártól, akire kiterjed az ujjnyomatvételi kötelezettség hatálya.

2. Áttelepítés

A COVID-19-válság kitörése az áttelepítési műveletek súlyos zavarához vezetett: a tagállamok, az UNHCR és az IOM ideiglenesen felfüggesztették az áttelepítési műveleteket. Emellett az UNHCR felfüggesztette a további áttelepítés céljából végzett sürgősségi humanitárius evakuálásokat. Ugyanezen okokból jelenleg akadályokba ütközik a menekülteket befogadó harmadik országok elérése.

A Bizottság elismeri e nehéz helyzet fennállását és azt a hatást, amelyet ez a 2020-ra biztosítandó 29 500 áttelepítési férőhelyre vonatkozóan tett tagállami vállalások gyakorlati megvalósítására gyakorol. Mindazonáltal a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy továbbra is tanúsítsanak szolidaritást a nemzetközi védelemre szoruló személyekkel és a nagyszámú menekültet befogadó harmadik országokkal. E harmadik országokban a COVID-19-járvány olyan hatást gyakorolhat a helyzetre, amely még sürgetőbbé teheti az áttelepítési szükségleteket.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a hozott egészségügyi szükségintézkedésekkel a gyakorlatban összeegyeztethető mértékben folytassák az áttelepítéssel kapcsolatos tevékenységeket a válság ideje alatt, hogy amint ez ismét lehetségessé válik, minden érintett számára biztonságos feltételek mellett készen álljanak újraindítani az áttelepítést.

Az áttelepítési műveletek jelenlegi zavaraira való tekintettel a Bizottság támogatni fogja a tagállamokat a 2020-ra vonatkozó vállalásaik teljesítésében, és mindenekelőtt rugalmas lesz a 2020 utáni végrehajtási időszakot illetően annak biztosítása érdekében, hogy elegendő idő álljon a tagállamok rendelkezésére a 2020-ban tett vállalások teljes körű végrehajtására.

Gyakorlati iránymutatás:

- A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy áttelepítési programjaik működőképességének fenntartása érdekében vegyenek fontolóra új munkamódszereket. Közelebbről, a tagállamok az UNHCR-rel szorosan együttműködve mérlegeljék az áttelepítésre vonatkozó kérelmek dokumentáció-alapú elfogadását, valamint vegyenek tervbe táv-szinkrontolmácsolással támogatott videointerjúkat és az indulás előtti tájékoztatás távolról történő biztosítására vonatkozó intézkedéseket, mielőtt ezekre ismét lehetőség nyílik az első menedéket nyújtó országokban, többek között az EASO isztambuli áttelepítéstámogató központján keresztül. Ez biztosítaná, hogy továbbra is folytatódhasson a nemzetközi védelemre szoruló személyek kiválasztása, és a kiválasztott személyek az utazási korlátozások feloldásakor készen állhassanak a tagállamok területére történő utazásra.
- Tekintettel arra, hogy a nem alapvető fontosságú utazásokra vonatkozó ideiglenes korlátozás kivételt határoz meg a nemzetközi védelemre szoruló személyekre és az egyéb humanitárius okokból utazó személyekre vonatkozóan, ösztönözzük, hogy a tagállamok tegyék lehetővé továbbra is az áttelepítésre már kiválasztott nemzetközi védelemre szoruló személyek vagy azok csoportjainak érkezését, amennyiben ez a jelenlegi körülmények között a gyakorlatban kivitelezhető. E tekintetben szoros együttműködésre van szükség az IOM-mal és az UNHCR-rel, ideértve az indulás előtti egészségügyi ellenőrzéseket és az esetleges karanténintézkedéseket is.
- Ösztönözzük továbbá, hogy a tagállamok vizsgálják felül az áttelepítésre vonatkozó műveleti terveiket annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a valószínűség szerint fokozottan jelentkező egészségügyi aggályokat, például COVID-19-tesztelés biztosításával vagy karanténmegoldások kialakításával.
- A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy teljes mértékben használják ki az EASO áttelepítéssel és humanitárius befogadással foglalkozó hálózatát, amely a fő fórum az információcserére, az új munkamódszerek kifejlesztésére, valamint az áttelepítési műveletek jelenlegi leállítását követő exitstratégiák közös kidolgozására. Az áttelepítési műveletek összetettségéből adódóan a tagállamok közötti szoros együttműködés elősegítheti az áttelepítések időben történő és zökkenőmentes újraindítását. Az UNHCR és az IOM adott esetben közreműködik a hálózat munkájában.
- Az áttelepítéshez kapcsolódó magánszponzorálási programok tekintetében ösztönözzük a tagállamokat arra, hogy tartsák fenn a kommunikációs csatornákat a szponzorszervezetekkel és az egyéni szponzorokkal annak érdekében, hogy tájékoztassák őket az áttelepítési programokkal kapcsolatos helyzet állásáról és az esetleges jövőbeli érkezésekről. Azon tagállamok, amelyekben már működnek magánszponzorálási programok, a jövőbeli befogadókapacitás bővítése érdekében folytassák a szponzorok toborzását és ellenőrzését.

3. Visszatérés

Ez a rész iránymutatást kíván nyújtani annak érdekében, hogy támogassa a nemzeti hatóságokat azon lehetséges intézkedések meghatározásában, amelyekkel garantálható a jelenlegi COVID-19-világjárvánnyal összefüggésben a harmadik országbeli állampolgároknak a származási vagy tranzitorszájukba való visszatérésére vonatkozó eljárások fenntartása és biztonsága.

A visszatérési intézkedések és eljárások végrehajtása során a tagállamok illetékes hatóságainak teljes mértékben figyelembe kell venniük a COVID-19-járvány terjedésének megelőzését és megfékezését célzó nemzeti egészségvédelmi intézkedéseket, és azokat valamennyi jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárra arányos és megkülönböztetésmentes módon kell alkalmazniuk. Különös figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott személyek helyzetére és szükségleteire. Figyelembe kell venni azt is, hogy a nemzeti egészségvédelmi intézkedéseket és a COVID-19 hatását nézve milyen a harmadik ország sajátos helyzete.

A COVID-19-világjárvány megfékezése érdekében világszerte hozott intézkedések jelentős hatást gyakorolnak az irreguláris migránsok visszatérésére. A tagállamok gyakorlati nehézségekkel szembesülnek a harmadik országokba irányuló visszatéréssel kapcsolatos tevékenységeik és műveleteik végrehajtása során, többek között amiatt, hogy a bevándorlási hatóságok személyzete korlátozott mértékben áll rendelkezésre, és ezek az alkalmazottak egyúttal adott esetben népegészségügyi intézkedések végrehajtásáért is felelnek. E nehézségek elsősorban az irregulárisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat és a visszatérés területével foglalkozó személyzetet egyaránt védő egészségügyi és biztonsági intézkedések végrehajtásával kapcsolatos kihívásokkal fűgenek össze.

A nehézségek a kereskedelmi légi járatok és más szállítók között jelentősen korlátozott rendelkezésre állását, valamint a harmadik országok által a COVID-19-járvány terjedésének megfékezése érdekében hozott, beutazást korlátozó intézkedéseket is érintik. A Frontex az integrált visszatérés-kezelési alkalmazás (IRMA) révén rendszeresen frissített tájékoztatást nyújt a légi fuvarozók és a harmadik országok által tett intézkedésekről. Ezzel összefüggésben kulcsfontosságú megtenni mindazokat az intézkedéseket, amelyek a visszatérési műveletekben, eljárásokban és tevékenységekben részt vevőket érintő egészségügyi kockázatok minimalizálásához szükségesek.

A visszatéréssel kapcsolatos munkát az ilyen szükséges intézkedések által okozott átmeneti zavar ellenére folytatni kell, különösen azon tevékenységek végrehajtása révén, amelyek a korlátozó intézkedések mellett is elvégezhetőek (például: személyazonosság megállapítása, okmánypótlás, a támogatott önkéntes visszatérési és reintegrációs programokba való felvétel), hogy ezek már lezáruljanak addigra, amikor folytathatók a visszatérési műveletek. A kiutasítási eljárásoknak a lehetőségekhez mérten folytatódniuk kell, és a tagállamoknak készen kell állniuk arra, hogy – többek között a Frontex támogatása mellett – újraindítsák a kiutasítási eljárásokat és pótolják az elmaradásokat, amikor a korlátozó intézkedések miatti zavar véget ér. A Bizottság és a Frontex az erőfeszítések összehangolása révén támogatja majd a nemzeti hatóságokat.

A szükséges egészségügyi óvintézkedések mellett továbbra is aktívan támogatni és ösztönözni kell azon irreguláris migránsok visszatérését, akik az EU területének önkéntes elhagyása mellett döntöttek. Minden eddiginél jobban előtérbe kell helyezni az önkéntes visszatéréseket, mivel ezek csökkentik a visszatérési műveletek egészségügyi és biztonsági kockázatait, többek között azért, hogy minimalizálják az irreguláris migránsokat és a részt vevő kísérő személyzetet érintő kockázatokat.

A nemzeti hatóságok gyakorlati kihívásokkal szembesülnek abban a tekintetben, hogy hogyan járjanak el a kitoloncolás előtti őrizet esetében a fertőzés kockázatának és a COVID-19-járvány terjedésének megelőzését és az ezzel szembeni védelmet célzó intézkedések foganatosítása során.

Fenn kell tartani a harmadik országokkal az állampolgáraik azonosításával, visszatérésével és az okmányok pótlásával kapcsolatban folytatott szoros együttműködést és kapcsolatokat, miközben teljes mértékben el kell ismerni aggályait és az általuk hozott korlátozó intézkedéseket, minden szükséges egészségügyi elővigyázatossági intézkedés meghozatala mellett. A harmadik országok a nemzetközi jog értelmében továbbra is kötelesek visszafogadni saját állampolgáraikat. Számos harmadik ország igyekszik elősegíteni és megszervezni külföldön rekedt állampolgárainak hazaszállítását, az érkezéskor alkalmazandó egészségvédelmi intézkedések meghozatala mellett. A tagállamoknak együtt kell működniük a harmadik országok hatóságaival annak biztosítása érdekében, hogy ezeket a népegészségügyi intézkedéseket teljes mértékben tiszteletben tartsák, amikor az irreguláris migránsok visszatérnek származási országukba, hogy a visszatérési műveleteket a lehető legnagyobb mértékben meg lehessen valósítani. A Bizottság készen áll arra, hogy támogassa a tagállamokat a harmadik országokkal a visszafogadás terén folytatott együttműködési erőfeszítéseikben.

A Frontex készen áll segítséget nyújtani a tagállamoknak valamennyi légi úton megvalósuló, harmadik országba irányuló visszatérési művelet megszervezésében, különösen annak érdekében, hogy megkönnyítse mind az önkéntes visszatérők, mind a kitoloncolt személyek kereskedelmi járatokkal vagy chartergépekkel történő hazaszállítását, valamint biztosítsa a nemzeti hatóságok által esetlegesen igényelt segítséget.

Minden észszerű erőfeszítés ellenére lesznek olyan esetek, amikor a COVID-19-világjárvány megfékezése érdekében tett intézkedések miatt nem kerülhet sor visszatérésre. Az ilyen esetekben a tagállamok széles mérlegelési körrel rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy a 2008/115/EK irányelv (a továbbiakban: a visszatérési irányelv) 6. cikkének (4) bekezdésének megfelelően úgy döntenek-e, hogy az irreguláris migránsok számára könnyűüretességéből, humanitárius vagy egyéb okokból tartózkodási engedélyt vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedélyt adnak ki.

Visszatérési eljárások

A COVID-19-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére bevezetett nemzeti intézkedések miatt a visszatéréssel foglalkozó tagállami hatóságoknak korlátozott lehetőségeik vannak arra, hogy közvetlen kapcsolatot tartsanak fenn a visszatérőkkel és a harmadik országbeli hatóságokkal.

Enyhíteni kell e korlátozások következményeit annak biztosítása érdekében, hogy az illetékes hatóságok által az adminisztratív eljárások során hozott intézkedések az uniós jog alapelveivel összhangban az egyes irreguláris migránsok egyéni körülményeire alapuljanak és megfelelően figyelembe vegyék azokat, továbbá garantálják a meghallgatáshoz való jogot. Az illetékes hatóságoknak tehát a fenti követelményeknek való megfelelés érdekében olyan alternatív módszereket kell alkalmazniuk, amelyekhez nincs szükség vagy kevésbé van szükség a harmadik országbeli állampolgár fizikai jelenlétére.

Erősen ajánlott hasonló megközelítést követni annak érdekében is, hogy fenntartsák a harmadik országok hatóságaival a kommunikáció és együttműködés csatornáit egy olyan időszakban, amikor sok harmadik ország konzuli személyzete a korlátozó intézkedések miatt szintén kevésbé tud rendelkezésre állni a személyazonosság megállapításával és az okmánypótlással kapcsolatos eljárások során. Ez megkönnyítené az egyes esetekben az eljárások tisztázását és előmozdítását, és egyúttal a visszatérést is, amikor a helyzet azt lehetővé teszi.

A jelenlegi korlátozások ellenére továbbra is az önkéntes visszatérés a legéletképesebb megoldás az irreguláris migránsok távozásának támogatására. Ezért alapvető fontosságú az önkéntes visszatérési lehetőségek, így a reintegrációs segítségnyújtásra nyitva álló lehetőségek előmozdítása, valamint a támogatott önkéntes visszatérési és reintegrációs programok folytonosságának fenntartása a tagállamokban, figyelembe véve azt is, hogy milyen hatást fejt ki a COVID-19-járvány a harmadik országokban. Az ilyen programokban részt venni kívánó harmadik országbeli állampolgárok számára továbbra is biztosítani kell a részvétel lehetőségét, és amennyire csak lehetséges, folytatni kell a visszatérési és reintegrációs tanácsadási tevékenységeket, olyan eszközök használatával, amelyek csökkentik vagy nem igénylik a fizikai közelséget.

Gyakorlati iránymutatás:

- Az elbeszélgetéseket videokonferencia, írásos információcsere vagy más, virtuális és távkommunikációt lehetővé tevő csatorna használatával folytassák le, ugyanakkor biztosítsák a tolmácsoláshoz és a jogi segítségnyújtáshoz való hozzáférést. Nemzeti szinten iránymutatásokat lehetne biztosítani az összes érdekelt fél számára.
- A harmadik országok konzuli hatóságaival való kapcsolattartást és az egyes ügyek előrevitelét videokonferencia és más rendelkezésre álló elektronikus eszközök (például visszafogadás-kezelési rendszerek) igénybevitelével intézzék.
- A videokonferencia és más elektronikus eszközök, valamint a virtuális és távkommunikációt lehetővé tevő csatornák rendelkezésre állásának és használatának előmozdítására lehetőség szerint vegyék igénybe a Frontex támogatását.
- A személyazonosság megállapításával és az okmánypótlással kapcsolatos eljárások támogatására vegyék igénybe a harmadik országokba kihelyezett, bevethető bevándorlási összekötő tisztviselők és visszatérési összekötő tisztviselők kapacitásait.
- A visszatérési és reintegrációs tanácsadási tevékenységek fenntartására, valamint a támogatott önkéntes visszatérési és reintegrációs programokba való felvételhez használjanak online formanyomtatványokat, telefonos elbeszélgetést és a távkommunikáció egyéb formáit. Hosszabbítsák meg az ilyen programokba való felvételre vonatkozó határidőket. Tartsanak fenn szoros kapcsolatot a harmadik országok reintegrációval foglalkozó szolgáltatóival. Fontolják meg a tagállamok által biztosított reintegrációs csomagok átalakítását olyan esetekben, amikor a szolgáltatók nem tudják fenntartani a szokásos szolgáltatásaikat a harmadik országokban.
- Vegyék igénybe a Frontex pénzügyi támogatását a nemzeti visszaküldés-kezelési rendszerek (RECAMAS) amiatt szükséges változtatásainak bevezetéséhez, hogy – az adatvédelmi szabályoknak való megfelelést biztosítva – rögzítsék a visszatérőkre vonatkozó szükséges információkat.

Az önkéntes távozásra vonatkozó határidő

A kereskedelmi járatokra vonatkozó jelentős korlátozások, illetve a harmadik országok által az Európából érkezők esetében bevezetett korlátozó intézkedések miatt előfordulhat, hogy egy önkéntes távozásra vonatkozó határidőt megállapító kiutasítási határozat hatálya alá tartozó harmadik országbeli állampolgár minden erőfeszítése és legjobb szándéka ellenére sem tud a megadott határidőn belül eleget tenni a határozatnak. Ennek eredményeként a visszatérési irányelv 11. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezések értelmében beutazási tilalom rendelhető el erre a harmadik országbeli állampolgárra vonatkozóan, mivel nem tett eleget a kiutasítási határozatban foglalt kötelezettségének. Az irreguláris migránsok azonban nem vonhatók felelősségre egy általuk nem befolyásolható helyzet miatt, és nem szabad, hogy annak kapcsán negatív következmények ériék őket.

Egy ilyen helyzet kialakulásának megelőzése érdekében a tagállamoknak élniük kell a visszatérési irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és megfelelő időtartammal meg kell hosszabbítani az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt, figyelembe véve a konkrét eset egyedi körülményeit, a korlátozó intézkedések időtartamát és jellegét, valamint azt, hogy rendelkezésre áll-e szállítóeszköz a nem uniós visszaküldési célországba.

A tagállamoknak emellett 30 napnál hosszabb határidőt kell megállapítaniuk önkéntes távozásra vonatkozó határidőként a kiutasítási határozat kiadásakor, ha – az eset egyedi körülményei és különösen a nem uniós visszaküldési célországba tartó szállítóeszköz rendelkezésre állása alapján – már a kezdettől fogva egyértelmű, hogy az érintett harmadik országbeli állampolgár nem fog tudni 30 napon belül távozni.

Az önkéntes távozásra vonatkozó határidő meghosszabbítása és a határozat végrehajtásának ideiglenes felfüggesztése esetén a visszatérési irányelv rendelkezéseinek megfelelően (14. cikk) írásbeli igazolást kell kiadni az irreguláris migránsok számára.

Amennyiben az önkéntes távozásra vonatkozó határidő a nem uniós visszaküldési célországba történő szállítás hiánya vagy az érintett személy akaratától független és a korlátozó intézkedésekhez kapcsolódó egyéb ok miatt nem tartható be, a tagállamoknak tartózkodniuk kell a beutazási tilalom elrendelésétől, vagy vissza kell vonniuk a már elrendelt beutazási tilalmat.

Gyakorlati iránymutatás:

- Éljenek – szükséges és arányos mértékben – a visszatérési irányelv 7. cikkének (3) bekezdésében biztosított lehetőséggel, azaz az önkéntes távozásra vonatkozó időszakra a szökés veszélyének elkerülését célzó bizonyos kötelezettségek, úgymint az egy adott helyen való tartózkodásra, személyazonosító vagy úti okmányok hatóságok számára történő benyújtására vonatkozó kötelezettségek kiszabásának lehetőségével.
- Amennyiben intézkedéseket vezetnek be a szökés veszélyének elkerülésére, olyan intézkedéseket alkalmazzanak, amelyek – az adatvédelmi szabályok tiszteletben tartása mellett – csökkentik a nyilvános helyeken való mozgást és biztosítják a közösségi kontaktusok korlátozását, például a videohívásokon keresztül történő rendszeres bejelentkezést.

A gyermekek oktatása

A visszatérési irányelv előírja, hogy a kiskorúak számára – tartózkodásuk időtartamától függően – biztosítani kell az iskoláztatást mind az önkéntes távozásra vonatkozó időszak és azon időszakok alatt, amelyekre a kitoloncolást elhalasztották (14. cikk), mind az őrizetben tartás során (17. cikk).

A kiutasítási eljárás hatálya alá tartozó kiskorú gyermekek iskoláztatása a COVID-19-járvány terjedésének megelőzését és megfékezését célzó intézkedések miatt kihívást jelenthet a nemzeti hatóságok számára. Ezzel összefüggésben több tagállam otthoni oktatást vagy más távoktatási formákat vezetett be. Figyelembe véve, hogy milyen mértékben tették ezeket az oktatási formákat elérhetővé saját állampolgáraik számára, a tagállamoknak az intézkedések meghozatalakor teljes mértékben szem előtt kell tartaniuk a gyermek mindenek felett álló érdekét (5. cikk), valamint a lehetőségekhez képest az érintett kiskorúak életkorát és szükségleteit.

Gyakorlati iránymutatás:

- A kiskorú gyermekek számára a saját állampolgárokhoz hasonló feltételek mellett biztosítsanak hozzáférést az otthoni oktatáshoz vagy más távoktatási formákhoz. Az otthoni oktatás magában foglalhatja például az online vagy e-tanulási konstrukciókat, ahol a tanár napi vagy heti utánkövetést végez távolról, az otthoni tanuláshoz kijelölt olvasmányokat és gyakorlatokat, a szabadidős és oktatási csomagok terjesztését, valamint a tudományos tartalmak rádió, podcaston vagy televízió útján történő közvetítését.
- Szükség esetén vegyék fontolóra az internet-hozzáférés, valamint a közösségi kontaktusok korlátozásának megfelelően használható számítógépek elérhetőségének online vagy e-tanulási célú növelését.
- Az oktatási szolgáltatók – ezen belül a nyelvórákat nyújtó vagy informális tanulókkal foglalkozó szolgáltatók – folytathatják tevékenységüket, amennyiben biztosítható a közösségi kontaktusok korlátozására vonatkozó szabályok és a megelőző egészségügyi intézkedések betartása, vagy pedig távolról, online eszközök igénybevételével.
- A szükséghelyzetben történő oktatással foglalkozó ügynökségközi hálózat iránymutatásokat bocsátott ki arról, hogyan lehet biztosítani az oktatást a COVID-19 nyomán kialakult helyzetben (<https://inee.org/>).

Egészségügyi ellátás

A visszatérési irányelv előírja, hogy a harmadik országbeli állampolgárok számára a lehetőségekhez mérten biztosítani kell a sürgősségi egészségügyi ellátást és a betegségek alapvető kezelését. A tagállamoknak meg kell hozniuk az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy e sürgősségi egészségügyi ellátás és a betegségek ezen alapvető kezelése keretében a visszatérők számára hozzáférhetővé tegyék a COVID-19 kezeléséhez szükséges egészségügyi ellátást.

Gyakorlati iránymutatás:

- Tájékoztassák az irreguláris migránsokat – olyan nyelven, amelyet megértenek vagy észszerűen feltételezhetően megértenek – a COVID-19-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére hozott nemzeti intézkedésekről, ennek keretében a kézhigiénéről, a közösségi kontaktusok korlátozásáról, a köhögésről, a karanténról és elkülönítésről, a higiéniai intézkedésekről, az összejövetelek kerüléséről, a nyilvános terek használatáról, az elrendelt viselkedési szabályokról, a kijárási korlátozásokról, valamint a fertőzés gyanúja esetén való teendőkről.

Szűrés

A tagállamok a nemzeti jog alapján elvégezhetik az irregulárisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok népegészségügyi okokból történő egészségügyi szűrését annak érdekében, hogy meghatározzák a megfelelő végrehajtandó elővigyázatossági intézkedéseket. A szűrésnek meg kell felelnie a megkülönböztetésmentesség elvének és az alapvető jogoknak. Ez biztosítaná, hogy a kiutasítási eljárások során – az uniós vívmányokkal összhangban – megfelelően figyelembe vegyék a harmadik országbeli állampolgárok egészségi állapotát.

Az irreguláris migránsok COVID-19-re történő tesztelése és szűrése megkönnyítheti a visszafogadást is azáltal, hogy biztosítja a harmadik országbeli hatóságokat az alacsony fertőzési kockázatról, csakúgy mint a nemzetközi partnerek – például a Nemzetközi Migrációs Szervezet – által lehetővé tett, harmadik országbeli karanténlehetőségek felé való átirányítást.

Gyakorlati iránymutatás:

- Kezeljék prioritásként a fertőzés kockázatának leginkább kitett harmadik országbeli állampolgárok, mint például az idősek vagy a krónikus betegségben szenvedők, valamint a szálláshelyekre vagy az idegenrendészeti fogdába újonnan érkezők szűrését.
- Szükség esetén 14 napos karantén alá helyezhetők az idegenrendészeti fogdába vagy a szálláshelyekre újonnan érkezők. A hatóságok emellett testhőmérséklet-mérést végezhetnének a betegség tüneteinek észlelésére a harmadik országbeli állampolgárok létesítményekbe való belépése és az onnan való távozása alkalmával. Létre lehetne hozni egy napi nyomonkövetési mechanizmust az esetleges gyanús esetek értékelésére.
- Biztosítsanak COVID-19-re vonatkozó orvosi igazolást a visszatérők számára, ha arra a nem uniós visszaküldési célország igényt tart; adott esetben működjenek együtt a nemzetközi partnerekkel a visszatérőknek a harmadik országbeli karanténlehetőségek felé való átirányítása céljából.
- Rendszeresen végezzék el a visszatérőkkel közeli kapcsolatban álló személyzet szűrését.
- Vegyék igénybe a Frontex pénzügyi támogatását a nemzeti visszaküldés-kezelési rendszerek (RECAMAS) amiatt szükséges változtatásainak bevezetéséhez, hogy – az adatvédelmi szabályoknak, illetve a szükségesség és az arányosság elvének való megfelelést biztosítva – rögzítsék, amennyiben egy irreguláris migráns megfertőződött vagy ki van téve a fertőzés veszélyének, ha a nemzeti jog előírja az ilyen információk nyilvántartásba vételét.

Őrizet

A visszatérési irányelv 15. cikke (4) bekezdésének rendelkezései szerint a kitoloncolás céljából elrendelt őrizetet azonnal meg kell szüntetni, amennyiben a kitoloncolásra már nem látszik észszerű lehetőség a konkrét esetben. A tagállamok és a harmadik országok által a COVID-19-járvány terjedésének megelőzése és megfékezése érdekében bevezetett ideiglenes korlátozások alapján nem szabad automatikusan azt a következtetést levonni, hogy egyetlen esetben sem látszik már észszerű lehetőség a kitoloncolásra. Több tényező is figyelembe vehető annak meghatározásához, hogy az egyes esetekben látszik-e még észszerű lehetőség a kitoloncolásra.

Gyakorlati iránymutatás:

- Az őrizetben tartott migránsok szabadon bocsátására vonatkozó döntés meghozatala előtt végezzenek egyéni értékelést, és ennek során vegyék figyelembe az őrizet maximális időtartamát, a visszatérésre kötelezett személy által már őrizetben eltöltött időt, valamint azt a tényt, hogy a személyazonosság megállapítására / az okmánypótlásra / a visszafogadásra vonatkozó eljárásokat gondosan lefolytatták-e.
- A harmadik országbeli állampolgárok szabadon bocsátása esetén a visszatérési irányelv 15. cikkének megfelelően alkalmazzanak – szükséges és arányos mértékben – az őrizetnél kevésbé kényszerítő intézkedéseket a szökés megelőzésére, például írják elő az egy adott helyen való tartózkodást vagy az okmányok hatóságok számára történő benyújtását.
- A lehetséges keretek között hozzanak intézkedéseket annak biztosítására, hogy a szabadon bocsátott harmadik országbeli állampolgárok képesek legyenek betartani a COVID-19-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére hozott nemzeti népegészségügyi intézkedéseket.
- Annak biztosítása érdekében, hogy a kevésbé kényszerítő intézkedések megfeleljenek a COVID-19-járvány terjedésének megelőzésére és megfékezésére hozott nemzeti népegészségügyi intézkedéseknek, alkalmazzanak olyan alternatív intézkedéseket az őrizetre, amelyek – az adatvédelmi szabályok tiszteletben tartása mellett – biztosítják a nemzeti népegészségügyi intézkedéseknek való megfelelést, ilyen lehet például a videohívásokon keresztül történő rendszeres bejelentkezés.

Az idegenrendészeti fogdák használata, az őrizet körülményei és a közösségi kontaktusok korlátozása

A nemzeti hatóságok egyre nagyobb mértékben alkalmazzák a közösségi kontaktusok korlátozását, valamint hoznak egyéb elővigyázatossági intézkedéseket annak érdekében, hogy az embereket megóvják a COVID-19-járvány terjedésétől. Ugyanez vonatkozik az idegenrendészeti fogdákra, ahol az őrizetben tartott migránsok és a személyzet egészsége és biztonsága egyaránt veszélynek lehet kitéve, és ezért védelemre szorul. Következésképpen a fertőzések megelőzése érdekében jelentősen csökkenteni lehet az idegenrendészeti fogdák tényleges maximális befogadóképességét.

Amennyiben a tagállamok ezen okok miatt nem tudnak idegenrendészeti fogdában elhelyezést biztosítani, más megfelelő létesítményeket is igénybe vehetnek a visszatérési irányelvben meghatározott biztosítékok mellett, feltéve, hogy biztosítható a közösségi kontaktusok korlátozásának és az egyéb megelőző és higiéniai intézkedéseknek a betartása. A tagállamoknak megfelelően figyelembe kell venniük a családi élethez való jogot a párok és a gyermekes családok esetében, valamint a kiszolgáltatott személyek helyzetét.

Gyakorlati iránymutatás:

- Alkalmazzanak megelőző és higiéniai intézkedéseket a létesítményekben, ideértve a közösségi kontaktusok korlátozását és a közös területek rendszeres fertőtlenítését, valamint biztosítsanak megfelelő kapacitást az elkülönítésre.
- A börtönökben és más őrizetben tartási helyeken a COVID-19-járvány esetére alkalmazandó felkészültség, megelőzés és felügyeletéről szóló WHO-iránymutatás („Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention”) ⁽¹⁴⁾ hasznos információkat nyújt arról, hogy az őrizetben tartási helyeken hogyan előzhető meg és hogyan kezelhető az esetleges járvány, kiemelve olyan fontos emberi jogi rendelkezéseket is, amelyeket a COVID-19-re való reagálás során tiszteletben kell tartani.
- A COVID-19-járvány terjedésének megfékezése és megelőzése érdekében korlátozni lehetne a nem alapvető fontosságú látogatásokat; alternatív intézkedéseket lehetne alkalmazni például telefonon, online kommunikáción vagy más eszközökön keresztül. Ez nem járhat az ügyvédek, a gondviselők és az ellenőrző szervek indokolatlan korlátozásával.
- Amennyiben a közösségi kontaktusok korlátozása azt szükségessé teszi, a nem alapvető szolgáltatások – például a csoportos tevékenységek és a személyes tanácsadás – rövid távra felfüggeszthetők.

⁽¹⁴⁾ Az iránymutatás a következő címen érhető el: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>.